

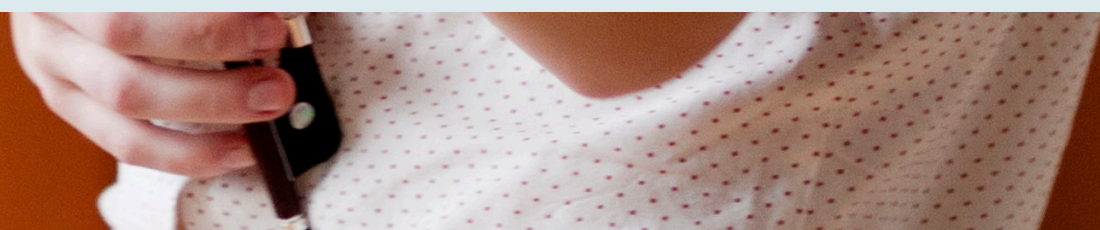

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

National indsats for
talentfulde elever

-

National indsats for talentfulde elever

Layout: Presse- og Kommunikationssekretariatet,
Undervisningsministeriet

Fotograf: Jakob Dall, Ulrik Jantzen

ISBN nr.:978-87-603-3217-3 (webudgave)

Publikationen kan ikke bestilles. Der henvises til webudgaven.

© Undervisningsministeriet, februar 2019

National indsats for talentfulde elever

—

Forord

Når en dansk topatlet vinder guld ved OL, jubler vi. Og hvis et barn er ekstraordinært dygtig til fodbold eller tennis, er det sejt. I Danmark er vi gode til at dyrke talenter i sportens verden, men vi har ikke en stærk tradition for at gøre det i uddannelsesverdenen. Vi er måske bange for at glemme de fagligt svage elever, hvis vi fokuserer på de særligt dygtige. Men talentindsatser kan virke motiverende for mange elever og være med til at skabe en talentkultur, hvor det er okay – og sejt – også at være meget dygtig og øve sig – uanset om man er særlig god til matematik, til at spille violin eller skrive historier.

Men et talent udfolder ikke bare sig selv. Det skal opdages, anerkendes og dyrkes. Det kræver både en målrettet indsats og mere viden om området, hvis vi vil skabe en stærkere talentkultur i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Vi skal dyrke de talentfulde elever for deres egen skyld. Fordi det beriger deres liv, og fordi de har et potentiale, som vi skal hjælpe dem med at udfolde og udvikle. Og så er det også en stor gevinst for samfundet at have talenter, der kan gå forrest inden for en lang række fag og områder. Undervisningsministeriet har fået udarbejdet tre rapporter om den eksisterende talentudvikling og -indsats i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Rapporterne viser, at der allerede eksisterer en del indsatser, men også at der er forskel på, hvor langt man er med talentarbejdet på de forskellige uddannelser.

Nogle skoler er godt i gang med talentarbejdet, men der er ikke tale om en systematisk dækning, hverken geografisk eller fagligt, og kendskabet til de eksisterende tilbud varierer. Vi kan også se, at indsatsen på en del skoler ikke er

forankret organisatorisk og har svag ledelsesopbakning. Det kan betyde manglende identifikation og vejledning af talenterne.

Mange talentfulde børn og unge opdages slet ikke. Indsatserne er for tilfældige og beror ofte på ildsjæle, der på eget initiativ motiverer de særligt dygtige elever og giver dem ekstra udfordringer og opgaver.

Uanset hvor i landet, man bor og går i skole, skal man møde en målrettet talentindsats. Det må aldrig være en tilfældighed, der afgør, om man får mulighed for at udfolde sit talent. Talentindsatserne skal findes inden for mange fag, og lærerne skal klædes bedre på til at arbejde med talenter. Og så skal der være gode og tilgængelige undervisningsmaterialer tilpasset både grundskole og ungdomsuddannelser.

Regeringen ønsker at styrke arbejdet med talenter i undervisningssektoren. Derfor afsætter regeringen i regi af Disruptionrådet 65 millioner kroner til en national talentindsats. Den skal dels bygge videre på allerede eksisterende og planlagte indsatser, og den skal også sikre en mere ensartet og strategisk tilgang til talentarbejdet på grundskoler og ungdomsuddannelser i hele landet. Talentindsatsen skal baseres på viden og metoder, vi skal have et samlet overblik over indsatserne, og så skal de gode erfaringer udbredes.

Med denne strategi ønsker regeringen at gå fra spredte aktiviteter til en samlet national indsats for talentarbejde. Alle børn og unge skal mødes der, hvor de er, også de særligt dygtige.

Undervisningsministeriet, februar 2019

Hvad findes der allerede på talentområdet?

Heldigvis findes der allerede mange gode indsatser for de særligt dygtige og motiverede elever rundt om i landet. Der er sket meget på området, siden Undervisningsministeriet i 2010 nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle belyse mulighederne for talentudvikling i uddannelsessystemet og evaluere allerede gennemførte talentaktiviteter i uddannelsessystemet. I de seneste uddannelsesreformer har der også været et fokus på dyrkning af talenterne i folkeskolen, på erhvervsuddannelserne og i gymnasiet. Det betyder, at der i dag allerede er en lang række forskellige talentindsatser i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne.

Det har været et overordnet mål for reformerne af folkeskolen, erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser, at alle elever skal udfordres, så de bliver så dygtige, de kan. Alle gymnasier har i dag pligt til at udbyde talentaktiviteter til elever med særlige talenter. Erhvervsskolerne har i tæt samarbejde med brancherne en lang række forskellige tilbud til de dygtigste og mest motiverede elever.

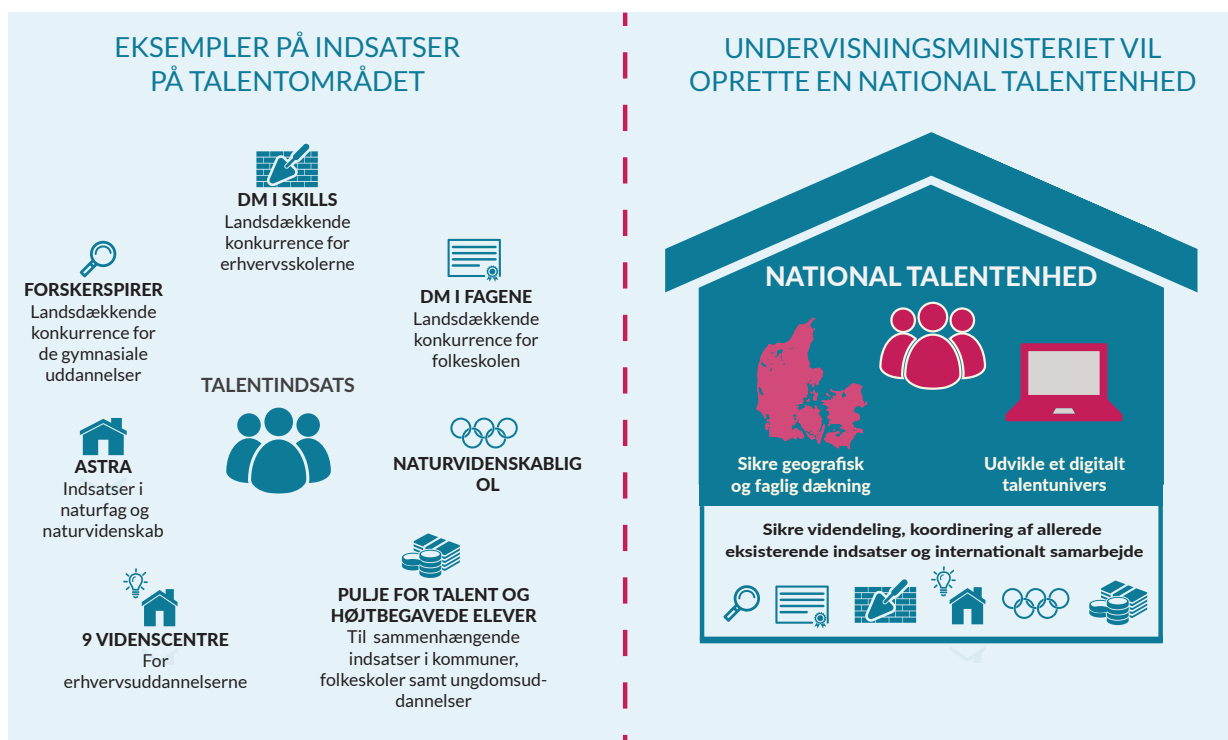
Af nedenstående tabel fremgår en række eksempler på talentindsatser i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på tværs af uddannelsesområderne.

Eksempler på indsatser i grundskole og på ungdomsuddannelser:

Grundskole	DM i Fagene	DM i Fagene er en landsdækkende konkurrence for 7., 8. og 9. årgang, hvor eleverne dystes i fagene dansk, matematik, historie, biologi og engelsk. Eleverne kan dyste individuelt eller i hold.
Gymnasiale uddannelser	Pulje til naturvidenskabelige olympiader og konkurrencer	Årligt tilbagevendende pulje til understøttelse af talentudviklingen af fagligt dygtige elever i primært matematik og naturvidenskabelige fag.
	Projekt Forskerspirer	Landsdækkende konkurrence inden for kategorierne humaniora, natur-, samfunds-, bio- og sundhedsvidenskab.
Erhvervsuddannelser	DM i Skills	Et årligt danmarksmesterskab for elever på erhvervsuddannelserne.
	Forsøgs- og udviklingsprojekt inden for talentspor og højere niveauer på erhvervsuddannelserne	Der er gennemført et projekt om talentspor og højere niveauer, der havde til formål at kvalificere og strukturere skolernes pædagogiske praksis i arbejdet med talentspor. De nye indsatser er efterfølgende implementeret på 56 afdelinger på erhvervsskoler.
	Videnscentre for erhvervsuddannelser	Ni videnscentre for erhvervsuddannelser skal bl.a. gennemføre talentudvikling og -forløb på specialer med talentspor, fag på højere niveauer end det obligatoriske samt erhvervsrettet påbygning.

Fortsættes

Tværgående	Pulje for talent og højtbegavede elever	Puljen understøtter, at der udvikles sammenhængende indsatser i kommuner og folkeskoler samt ungdomsuddannelser, så der arbejdes målrettet på at styrke udviklingen af alle talentfulde og højtbegavede elever inden for alle områder gennem de rette udviklingsbetingelser tilpasset de enkelte børns og unges særlige behov. Alle projekter afsluttes senest d. 31. oktober 2019, og de udviklede materialer bliver herefter frit tilgængelige på emu.dk.
	Særlig tilrettelæggelse for Team Danmark og mgk-elever	Mulighed for bl.a. at forlænge uddannelsen
	ASTRA - det nationale naturfagscenter	Astra har til formål at styrke kvaliteten af undervisning i naturfag og naturvidenskab samt fremme interessen for og rekrutteringen til uddannelse og beskæftigelse inden for naturvidenskab. Astra har en række indsatser målrettet talent, herunder Science Talent og talentkonkurrencen Unge Forskere.
	Mulighed for at tage fag ved videregående uddannelser (UVM og UFM)	Gymnasieelever og eud-elever med særlige talenter har siden 2014 haft mulighed for at tage fag ved videregående uddannelser uden deltagerbetaling i sidste del af deres ungdomsuddannelse.

Behov for yderligere indsats

Undervisningsministeriet har fået udarbejdet tre rapporter om den eksisterende talentudvikling og -indsats i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Rapporterne viser, at der allerede eksisterer en del indsats. Men der er ikke tale om en systematisk dækning, hverken geografisk eller fagligt. Langt fra alle skoler kender de indsats, der findes, og flere skoler oplever ikke, at de er omfattet af dem. På mange skoler er indsatsen ikke forankret organisatorisk, både på grund af manglende ledelsesopbakning og manglende identifikation og vejledning af talenterne.

På den baggrund peger rapporterne blandt andet på følgende anbefalinger:

- Ledelsesopbakning og en vedtaget talentstrategi er afgørende for, at skolerne får succes med at arbejde systematisk med talentudvikling. Blandt andet fordi ledelsesopbakning fremmer en kultur, hvor talentudvikling er prioriteret og accepteret af både lærere og elever. En udtalt talentkultur er særlig vigtig i en dansk skolemæssig kontekst, da vi ikke i samme grad som andre lande har tradition for at dyrke de dygtigste elever.
 - Der bør ske en systematisering af talentindsatsen og sikres en bedre organisatorisk forankring på den enkelte skole. Det sikrer, at indsatsen ikke bliver personafhængig og baseret på dedikerede lærere, men derimod forankres i skolen.
 - Der mangler et samlet overblik over eksisterende programmer og initiativer, og der bør være mere erfaringsudveksling mellem indsatserne.
 - Der bør udvikles redskaber til skolerne for at sikre, at talentindsatsen kommer alle til gode. Der kan være behov for en større integration mellem talentundervisning og øvrig undervisning i hverdagen.
- Lærernes viden og talendidaktiske kompetencer skal styrkes, herunder viden om at identificere talenter.
 - Talenter skal modtage vejledning, der matcher deres behov, og de skal have egne læringsstrategier, som lærerne skal guide eleverne til selv at udvikle.
 - Behov for understøttende talentmateriale, som samles og gøres tilgængeligt på en digital platform.
 - Der kan være behov for flere tilbud inden for sprog, samfundsfag, humaniora og kunst.

DE TRE RAPPORTER:

1. "Talentudvikling på de gymnasiale uddannelser", VIVE, 2018
2. "Kortlægning af udenlandske talentprogrammer indenfor de naturvidenskabelige fag", Realize ApS, december 2018
3. "Talentudvikling i grundskolen og på gymnasier", Oxford Research, januar 2019.

Rapporterne dækker ikke alle uddannelsesområder og fag.

En national talentenhed

– for alle talenter

Børn og unge, der er særligt dygtige til musik, matematik, dansk eller et helt fjerde fag, skal motiveres og støttes til at kunne udfolde deres talent. Det skal de uanset hvor i landet, de bor. Det skal ikke være tilfældigheder eller geografi, der afgør, om ens talent opdages og udvikles. Og så skal vi have de gode erfaringer og indsatser frem i lyset og bredt ud, så alle kan få gavn af dem.

Det vil vi gøre:

National talentenhed

Undervisningsministeriet vil oprette en national talentenhed. Enheden skal udarbejde, understøtte og facilitere en samlet national talentstrategi og opbygge en struktur, der sikrer geografisk og faglig dækning.

Talenterheden skal blandt andet:

1. Understøtte og facilitere en samlet national indsats og opbygning af en struktur, der sikrer geografisk og faglig dækning.
2. Sikre videndeling, overblik, koordinering af allerede eksisterende indsatser og internationalt samarbejde.
3. Udvikle et digitalt talentunivers til videndeling, opbygning af netværk, udvikling af undervisningsmateriale og udbud af e-læring.

1. Understøttelse lokalt og regionalt

Talenterheden skal sikre en national, systematisk koordinering af talentindsatser og understøtte regionale og lokale aktiviteter. Det skal ske med udgangspunkt i relevante undersøgelser om talentudvikling og de mange gode eksempler, som allerede findes ude på skolerne. Enheden skal understøtte den samlede nationale indsats på tværs af uddannelsesområder, fag og elevgrupper. Talenterheden skal være med til at sikre en bred dækning af talentindsatser, på tværs af hele landet og på tværs af uddannelsesområderne. Det er samtidig enhedens opgave at få kendskab til og overblik over samtlige talentindsatser i grundskolen og

på ungdomsuddannelserne. Enheden kan også udvikle og iværksætte nye indsatser, der tager udgangspunkt i blandt andet anbefalinger fra undersøgelser om talentudvikling.

Eksempler på enhedens arbejde:

- Landsdækkende informationskampagne med informationsmøder og materialer.
- Afholdelse af webinarer, hvor deltagerne får relevant viden og mulighed for at få svar på spørgsmål angående talentarbejde og talentindsatser.
- Besøg og tiltag på skoler, hvor enheden kan støtte arbejdet med at udvikle strategier og handlingsplaner i forhold til talentudvikling.
- Etablering af netværk med relevante aktører på de forskellige uddannelsesområder.

2. Viden og internationalt samarbejde

Viden og erfaring er afgørende for at kunne tilrettelægge effektfulde talentindsatser. Derfor skal der gennemføres kortlægninger og erfaringsopsamlinger, som skal danne grundlag for opbygning af talentindsatser på tværs af uddannelsesområderne.

Mange andre lande har tradition for talentarbejde, og her vil der være megen viden og inspiration at hente. Derfor skal der etableres samarbejde med både danske og internationale forskningsmiljøer og skoler om udvikling af talentindsatser.

3. Udvikling og drift af et talentunivers

Det skal være nemt og overskueligt for undervisere og ledere at finde gode undervisningsmaterialer, viden og inspiration til deres arbejde med de særligt talentfulde elever. Derfor skal der udvikles et talentunivers. Det kan for eksempel være på læringsportalen EMU.dk. Her skal der blandt andet være adgang til forskningsartikler og kompetenceudvikling til lærere og undervisere.

Talentuniverset kan indeholde:

- Undervisningsmaterialer.
- Opbygning og støtte af netværk for talentarbejde.
- Digital kompetenceudvikling til undervisere, herunder e-læringskurser til iværksættelse af talentindsatser i forskellige fag på de forskellige uddannelsesområder.
- Digitalt materiale om systematisk arbejde med at udvikle talenter. For ledere kan det være værktøjer i at lede en talentindsats, sikre organisatorisk forankring samt identifikation af talenter.
- Digitale forelæsninger og korte oplæg af forskere og dygtige praktikere inden for området.

Evaluering

Den nationale talentindsats evalueres i 2022. Her vil der blive set på erfaringer fra indsatsen og taget stilling til behovet for eventuelle justeringer.

